

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԿՐԹՈՒԹՅԱՆ, ԳԻՏՈՒԹՅԱՆ, ՄՇԱԿՈՒՅԹԻ
ԵՎ ՍՊՈՐՏԻ ՆԱԽԱՐԱՐ

ՀՐԱՄԱՆ

№ 30 - I

«29» օգոստոսի 2022

2022-2023 ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ ՏԱՐՈՒՄ ՀՀ ՏԱՎՈՒՇԻ ՄԱՐԶԻ ՀԱՆՐԱԿՐԹԱԿԱՆ
ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐՈՒՄ ՓՈՐՁԱՐԿԵԼՈՒ ՆՊԱՏԱԿՈՎ 7-ՐԴ ԵՎ 10-
ՐԴ ԴԱՍԱՐԱՆՆԵՐԻ «ՀԱՍԱՐԱԿԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ» ԱՌԱՐԿԱՅԻ ԼՐԱՄՇԱԿՎԱԾ
ԾՐԱԳՐԵՐԸ
ՀԱՍՏԱՏԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ

Ղեկավարվելով «Հանրակրթության մասին» ՀՀ օրենքի 30-րդ հոդվածի 1-ին մասի 1-ին կետով՝

ՀՐԱՄԱՅՈՒՄ ԵՄ

1. Հաստատել 2022-2023 ուսումնական տարում ՀՀ Տավուշի մարզի հանրակրթական ուսումնական հաստատություններում փորձարկելու նպատակով «Հասարակագիտություն» առարկայի 7-րդ և 10-րդ դասարանների լրամշակված ծրագրերը՝ համաձայն ղեկավարի հրահանգի:

Վ. ԴՈՒՄԱՆՅԱՆ

8/26/2022

Signed by: DUMANYAN VAHRAM 1909620211

Հավելված

ՀՀ կրթության, գիտության, մշակույթի և սպորտի նախարարի
2022 թվականի օգոստոսի 29-ի N 302 հրամանի

ՀԱՍԱՐԱԿԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ

7-ՐԴ և 10-ՐԴ ԴԱՍԱՐԱՆՆԵՐ

7-ՐԴ ԴԱՍԱՐԱՆ

Հասարակագիտություն
Թեմա 1. Մարդ-բնություն
Նպատակ
Ներկայացնել բնության, մարդու և հասարակության փոխկապվածությունը օրինակների միջոցով: Բացատրել մարդու պահանջմունքները:
Վերջնարդյունք
7.1.1. Հիմնավորի բնության անհրաժեշտությունը մարդու և հասարակության կյանքում: 7.1.2. Նկարագրի մարդու պահանջմունքները: 7.1.3. Առաջարկի բնության և հասարակության ներդաշնակության խախտումը կանխող

Թեմայի բովանդակություն	
<p>1. Մարդը՝ որպես բնության մաս: Մարդու պահանջմունքները:</p> <p>2. Մարդ- բնություն հարաբերությունների էվոյուցիան:</p>	
<p>Ինչպե՞ս է մարդը կապված բնության հետ:</p> <p>Որոնք են մարդու պահանջմունքները:</p> <p>Ինչպե՞ս է փոխվել մարդ-բնություն կապը պատմության ընթացքում:</p> <p>Ինչո՞ւ է կարևոր բնության պահպանությունը մարդու առողջության համար:</p>	
Գործնական աշխատանք	Խաչվող հասկացություններ
<p>Ձրույցներ և զեկույց</p> <p>Անցկացնել 2-3 զրույց «Մարդու դրական և բացասական ազդեցությունը բնության վրա» թեմայով: Ձրույցների արդյունքների հիման վրա պատրաստել հակիրճ հաղորդում:</p> <p>Առանձնացնել համայնքային մեկ բնապահպանական խնդիր և հիմնավորել մարդու ազդեցությունն այդ խնդրի ծագման վրա:</p> <p>Պատրաստել բնության պահպանությանը վերաբերող ցուցապաստառներ:</p>	<p>Օրինաչափություններ</p> <p>Բնության, մարդու և հասարակության փոխազդեցությունները:</p> <p>Մարդու գիտակցությունից դուրս և նրանից անկախ բնության ու հասարակության մեջ տեղի ունեցող օբյեկտիվ գործընթացների արտացոլում ճանաչողության մեջ և գիտելիքների որևէ բնագավառում:</p>
Միջառարկայական կապերը թեմայում	
<p>Կենսաբանություն - Մարդու էվոյուցիան:</p> <p>Աշխարհագրություն - Մարդու զարգացումը աշխարհագրական միջավայրում, միջավայրի ազդեցությունը:</p>	
Չանրակրթական չափորոշիչ	
Յ11, Յ12	

Հասարակագիտություն
Թեմա 2. Մարդ- հասարակություն
Նպատակ

Ներկայացնել մարդու և հասարակության փոխկապվածությունը, հասարակական մեծ և փոքր խմբերի ու շերտերի նմանություններն ու տարբերությունները:

Վերջնարդյունքներ

- 7.2.1. Մարդու եռությունից բխեցնի խմբի և հասարակության անհրաժեշտությունը:
- 7.2.2. Տարբերակի հասարակության փոքր և մեծ խմբերը:
- 7.2.3. Ներկայացնի հասարակության սոցիալական կազմը:

Թեմայի բովանդակություն

- 1. Հասարակական կյանքի առանձնահատկությունները:
- 2. Հասարակության սոցիալական կազմը:

1. Ինչո՞ւ են մարդիկ համագործակցում փոքր և մեծ խմբերում:
 Ի՞նչ է տալիս մարդը խմբին, խումբը՝ մարդուն:
 Մարդկանց ապրելակերպի, մշակույթի, հասարակական նորմերի և արժեքների բազմազանությունն ի՞նչ ազդեցություն է ունենում հասարակական խմբերի ձևավորման վրա:

Գործնական աշխատանք	Խաչվող հասկացություններ
<p>Ինքնավերլուծություն, զրույցներ, հարցազրույցներ Իրական օրինակներով ներկայացնել մարդու և հասարակության փոխներգործությունը: Ուսումնասիրել ժողովրդական ավանդույթներ և ծեսեր: Նկարել սոցիալական տարբեր խմբեր:</p>	<p>Համակարգեր Անհատի և հասարակության փոխկապվածությունը: Հասարակական նորմերի և արժեքների բազմազանությունը պատմական տարբեր ժամանակահատվածներում: Անհատներ և հարաբերություններ Մարդկային փոխհարաբերություններն ընտանիքում, ընկերական շրջապատում, համայնքում, ինչպես նաև մշակութային ընդհանրությունները և տարբերությունները:</p>

Միջառարկայական կապերը թեմայում

- Աշխարհագրություն** - Զարտեգ, աշխարհագրական միջավայրի ազդեցության ուսումնասիրությունը:
- Հայոց և համաշխարհային պատմություն** - Հասարակության փոփոխության պատմական ազդեցությունն ու նշանակությունը:
- Գրականություն** - Համապատասխան տեքստերի ուսումնասիրում և մեկնաբանում:

Չանրակրթական չափորոշիչ

Չ16, Չ23, Չ24, Չ35

Չասարակագիտություն**Թեմա 3. Մարդ- ճանաչողություն-վարքագիծ****Նպատակ**

Բացատրել ճանաչողության, սոցիալական հմտությունների, հույզերի, վարքագծի, արդյունավետ հաղորդակցման կարևորությունը մարդու կյանքում և որոշակի օրինակների ու իրավիճակների վերլուծության միջոցով զարգացնել ինքնաճանաչողությունը և իրավիճակին համարժեք արձագանքելու հմտությունները:

Վերջնարդյունք

7.3.1. Մեկնաբանի ճանաչողության և վարքագծի դերը մարդու և հասարակության կյանքում:

7.3.2. Վերլուծի սեփական հույզերը, մտքերը, թվարկի հույզերի կառավարման հնարներ:

7.2.4. Բացատրի արդյունավետ հաղորդակցվելու նշանակությունը:

Թեմայի բովանդակություն

1. Ճանաչողություն և վարքագիծ:
2. Չույզերի ճանաչում և կառավարում:
3. Արդյունավետ հաղորդակցում:

1. Ինչպե՞ս են ճանաչողությունն ու վարքագիծը կապված իրար հետ:

2. Ինչպե՞ս են հույզերն ու մտածելակերպն ազդում մեր կայացրած որոշումների և վարքագծի վրա:

3. Ինչպե՞ս կարելի է արդյունավետ հաղորդակցվել:

Գործնական աշխատանք**Խաչվող հասկացություններ**

Չամառոտ Էսսեի պատրաստում:
Բովանդակությանն առնչվող պատկերների քննարկում, հարց ու պատասխան:
Ունկնդրել երաժշտությունը և նեկայացնել առաջացնող հույզերը:

• **Օրինաչափություններ**
Ճանաչողության, սոցիալական հմտությունների և հույզերի փոխակապվածությունը:

Միջառարկայական կապերը թեմայում
Լեզուներ և գրականություն - Համապատասխան տեքստերի ընթերցում և մեկնաբանում: Արվեստ - Հույզերի արտահայտումը գեղարվեստի, երաժշտության մեջ:
Հանրակրթական չափորոշիչ
Հ20, Հ21, Հ25, Հ26, Հ31, Հ32, Հ34, Հ37

Հասարակագիտություն 7-րդ դասարան
Թեմա 4. Մարդ-բարոյականություն
Նպատակ
Ներկայացնել բարոյական նորմերի անհրաժեշտությունը, բացատրել բարոյագիտության առանցքային հասկացությունները: Չարգացնել բարոյական դատողություններ անելու կարողությունը՝ որոշակի իրավիճակներ վերլուծելու միջոցով:
Վերջնարդյունք
7.4.1 Հիմնավորի բարոյական նորմերի անհրաժեշտությունը: 7.4.2 Վերլուծի բարոյականության ոսկե կանոնը: 7.4.3 Մեկնաբանի բարոյականության հիմնական հասկացությունները: 7.4.4 Համեմատի և հակադրի էզոիզմն ու ալտրոլիզմը:
Թեմայի բովանդակություն
<ol style="list-style-type: none"> 1. Բարոյական նորմերի նշանակությունը: Բարոյականության ոսկե կանոնը: 2. Բարոյականության հիմնական հասկացություններ: 3. Էզոիզմ և ալտրոլիզմ:
<ol style="list-style-type: none"> 1. Ի՞նչու է բարոյականությունը կարևոր: Ի՞նչ կլինի, եթե չլինեն բարոյական նորմեր: 2. Որո՞նք են բարոյականության հիմնական հասկացությունները: Ինչպե՞ս են դրանք դրսևորվում: 3. Ինչպե՞ս է մարդու մտածելակերպն ազդում բարոյական հարցերի մասին որոշումներ կայացնելու վրա: 4. Ինչպե՞ս է հասարակությունն ազդում բարոյական նորմերի վրա:

Գործնական աշխատանք	Խաչվող հասկացություններ
<p>Ներկայացնել իրավիճակային խնդիրներ, օրինակ՝ նկարագրել իրավիճակներ, երբ նույն մարդը դրսևորում է եզրիզմ ու ավտրոլիզմ:</p> <p>Անցկացնել քննարկումներ, օրինակ՝ ի՞նչ կլինեք, եթե չլինեին բարոյական նորմերը:</p>	<p>Պատճառ և հետևանք</p> <p>Մարդկանց արարքների պատճառահետևանքային կապերը:</p> <p>Պատճառահետևանքային կապերի ուսումնասիրում՝ նոր իրադարձությունները կանխատեսելու և բացատրելու համար:</p>
Միջառարկայական կապերը թեմայում	
<p>Լեզուներ և գրականություն - Համապատասխան տեքստերի ուսումնասիրում:</p> <p>Արվեստ - Հոգևոր երաժշտություն, նկարչություն:</p> <p>Հայոց պատմություն, համաշխարհային պատմություն- Գաղափարական փոփոխությունները պատմական ժամանակաշրջաններում:</p>	
Հանրակրթական չափորոշիչ	
Հ23, Հ35, Հ42	

Հասարակագիտություն	
Թեմա 5. Մարդ-գեղեցկություն	
Նպատակ	
<p>Չարգացնել գեղագիտական ճաշակ ու պատկերավոր խոսք՝ բնութագրելու գեղեցիկն ու տգեղը դրանք դիտարկելով, բնության, հասարակության և մշակույթի համատեքստում:</p>	
Վերջնարդյունք	
<p>7.5.1.Ներկայացնի «գեղեցիկ» հասկացությունը և իրեն շրջապատող իրերի գեղեցկությունը:</p> <p>7.5.2. Մեկնաբանի պատասխանատվության իր բաժինը գեղեցիկի պահպանման գործում:</p> <p>7.5.3. Արվեստի գործերից օրինակներ բերի գեղագիտական հիմնական հասկացությունները մեկնաբանելիս:</p>	
Թեմայի բովանդակություն	
<ol style="list-style-type: none"> 1. 2. 	<p>Գաղափար գեղեցիկի մասին:</p> <p>Մեզ շրջապատող միջավայրի գեղագիտական ընկալումը:</p>

3. Գեղեցիկը արվեստում:	
1. Ինչո՞ւ են մարդիկ տարբերակում գեղեցիկը և տգեղը: Արդյոք գեղեցիկն ու տգեղը անհատական ընկալումներ են: 2. Արդյոք մենք ունենք պատասխանատվություն գեղեցիկի պահպանման գործում: 3. Ինչո՞ւ է գեղեցիկը հատկապես դրսևորվում արվեստում:	
Գործնական աշխատանք	Խաչվող հասկացություններ
Քննարկել տարբեր ազգերի կողմից գեղեցիկի ընկալման օրինակներ: Ուսումնասիրել արվեստի գործեր և ներկայացնել օրինակներ գեղագիտական հիմնական հասկացությունների վերաբերյալ: Ներկայացնել սիրած երաժշտական ժանրերը:	<ul style="list-style-type: none"> • Անհատական և մշակութային արտահայտում Որո՞նք են ստեղծարարության բնույթը և նպատակը: Ուսումնասիրել այն ուղիները, որոնցով մենք բացահայտում և արտահայտում ենք գաղափարներ, համոզմունքներ, արժեքներ, զգացումներ, բնության երևույթներ, մշակույթի դրսևորումներ, արժևորում ենք գեղագիտությունը և ստեղծարարությունը:
Միջառարկայական կապերը թեմայում	
Արվեստ - Գեղեցիկի ընկալումը արվեստում: Գրականություն - Տեքստի ուսումնասիրում ու մեկնաբանում: Երկրաչափություն - Չափումների կատարում:	
Հանրակրթական չափորոշիչ	
Չ43, Չ45, Չ46	

Հասարակագիտություն
Թեմա 6. Մարդ-իրավունք
Նպատակ
Ներկայացնել մարդկանց համակեցության համար անհրաժեշտ և նրանց վարքագիծը կարգավորող իրավունքի կարևորությունը: Չարգացնել դրանց վերաբերյալ վերլուծական հմտություններ ու վերաբերմունք:
Վերջնարդյունք
7.6.1.Բացատրի իրավունք հասկացության իմաստը և դերը մարդու կյանքում:

7.6.2. Տարբերակի իրավական և բարոյական նորմերը:
 7.6.3. Ներկայացնի իրավունքի աղբյուրները՝ նորմատիվ իրավական ակտ, իրավական սովորույթ, նախադեպ:

Թեմայի բովանդակություն

1. Իրավունք. իմաստը, դերը, հասկացությունը, բնույթն ու առաջացումը:
2. Իրավական և բարոյական նորմեր: Իրավունքի աղբյուրները:

Ուղղորդող հարցեր

1. Ինչպե՞ս են մարդիկ կարգավորում միմյանց միջև առաջացող հարաբերությունները:
2. Ինչպե՞ս մեղմել, կարգավորել և լուծել մարդկանց միջև առաջացող հակասությունները:
3. Ի՞նչ նորմերով/կանոններով են կարգավորվում մարդկանց միջև հարաբերությունները:
4. Ե՞րբ է առաջանում մարդկանց միջև հարաբերությունները իրավունքով կարգավորելու անհրաժեշտությունը: Որո՞նք են իրավունքի առաջացման պատճառները:

Գործնական աշխատանք

Խաչվող հասկացություններ

Վելուծություններ
 Էսսեներ՝ մարդու իրավունքների, դրանց հիմքում ընկած արժեքների և իրավահավասարության վերաբերյալ
 Համադրումներ՝ իր կարիքները և մարդու հիմնարար իրավունքները:
 Պաստառների պատրաստում:
 Ուսումնասիրել և ներկայացնել առօրյայում տեսանելի բուլիինգային իրավիճակներ:
 Դասակարգել իրավունքները՝ ըստ իրենց նախընտրած առաջնահերթության և հիմնավորել:

Կողմնորոշում ժամանակի և տարածության մեջ
 Ուսումնասիրել մարդկության պատմության շրջադարձային կետերը մարդու իրավունքների և արժեհամակարգի տեսանկյունից:

Միջառարկայական կապերը թեմայում

Հայոց և համաշխարհային պատմություն - Իրավունքի դերի փոփոխության, ինչպես նաև իրավական նորմերի ուսումնասիրումը պատմական տարբեր ժամանակներում:
Լեզուներ և գրականություն - Տեքստերի ընթացում և մեկնաբանում:

Հանրակրթական չափորոշիչ

Հ23, Հ39, Հ40, Հ41, Հ42

Հասարակագիտություն	
Թեմա 7. Մարդ- տնտեսություն	
Նպատակ	
<p>Բացատրել, թե ինչպես կարելի է համադրել իրենց և այլոց կարիքները, ցանկությունները և պահանջմունքները առկա ռեսուրսների հետ: Մեկնաբանել սակավության հիմնախնդիրը: Նկարագրել արտադրության, բաշխման, փոխանակման և սպառման գործընթացները, խնայողությունների դերը ներկա և ապագա կյանքում:</p>	
Վերջնարդյունք	
<p>7.7.1.Հետևություններ անի՝ ելնելով կարիքների, ցանկությունների անսահմանափակ և ռեսուրսների սահմանափակ լինելու իրողությունից:</p> <p>7.7.2.Նկարագրի արտադրության, բաշխման, փոխանակման և սպառման գործընթացները:</p> <p>7.7.3.Համադրի անձնական և ընտանեկան եկամուտներն ու ծախսերը, պլանավորի բյուջեն՝ հաշվի առնելով հնարավոր ռիսկերը:</p> <p>7.7.4.Բացատրի ապագայի համար ներկայում խնայողություններ կատարելու նշանակությունը:</p>	
Թեմայի բովանդակություն	
<ol style="list-style-type: none"> 1. Տնտեսական որոշումների կայացում, սակավության հիմնախնդիր: 2. Արտադրություն, բաշխում, փոխանակում և սպառում: 3. Մեր պահանջմունքները, կարիքներն ու ցանկությունները: 4. Անձնական բյուջե, եկամտի բաշխում, խնայողություններ ներկայում և ապագայում: 	
Ուղղորդող հարցեր	
<ol style="list-style-type: none"> 1. Ինչպե՞ս է մեր և այլոց որոշումների վրա ազդում ռեսուրսների սահմանափակ լինելը: 2. Որո՞նք են տնտեսական հիմնական երեք հարցերը և ի՞նչ խնդիրների լուծումներն են տալիս դրանց պատասխանները: 3. Ինչո՞ւ են մարդիկ աշխատում, ինչո՞ւ են խնայում: 4. Որո՞նք են մարդկանց կարիքներն ու ցանկությունները, ինչո՞ւ են մարդիկ տարանջատում դրանք կամ չեն տարանջատում: 5. Ինչպե՞ս կազմել անձնական, ընտանեկան բյուջե: 	
Գործնական աշխատանք	Խաչվող հասկացություններ

<p>Քննարկումներ «Իսկ ի՞նչ կլինեք, եթե ռեսուրսները լինեին անսահմանափակ և սակավության խնդիր չլիներ» թեմայի շուրջ: Վերլուծել և հիմնավորել, թե ինչպես կարող են խնայողությունները նպաստել մեր կարիքների և ցանկությունների բավարարմանը ներկայում և ապագայում: Կատարել հաշվարկային վարժություններ, օրինակ՝ կազմել սեփական կամ ընտանիքի մեկամսյա բյուջե՝ առանձնացնելով առաջնային և երկրորդային ծախսերը: Ներկայացնել տնտեսության երեք հարցերի վերաբերյալ գործնական օրինակներ՝ ըստ արտադրության տարբեր ճյուղերի: Մեկնաբանել «Ադամանդի ու ջրի պարադոքսը»:</p>	<p>● Համակարգեր և մոդելներ Դիտարկել խնայողությունները, կարիքները և ցանկությունները, եկամտի բաշխումը, որպես համակարգ: Մտքերն արտահայտել նկարների, դիագրամների տեսքով, գրավոր և բանավոր նկարագրությամբ:</p>
--	---

Միջառարկայական կապերը թեմայում

Հանրահաշիվ - Հաշվարկների կատարում և խնդիրների ստեղծում:
Լեզուներ և գրականություն - Համապատասխան տեքստերի ուսումնասիրում և մեկնաբանում:
Հայոց և համաշխարհային պատմություն - Տնտեսական մոդելների ուսումնասիրումը:

Հանրակրթական չափորոշիչ

Հ17, Հ20

<p>Հասարակագիտություն</p>
<p>Թեմա 8. Մարդ-քաղաքականություն</p>
<p>Նպատակ</p>
<p>Մեկնաբանել քաղաքականության նշանակությունը հասարակական հարաբերություններում և անհատի կյանքում, օրինակների միջոցով ցույց տալ մարդու դերը քաղաքականության մեջ:</p>
<p>Վերջնարդյունք</p>
<p>7.8.1 Հիմնավորի քաղաքականության կարևորությունը մարդու կյանքում:</p>

7.8.2 Ցույց տա քաղաքականության և հասարակական կյանքի այլ ոլորտների փոխադարձ կապերը:

Թեմայի բովանդակություն

- 1. Քաղաքականության նշանակությունը հասարակական հարաբերություններում:
- 2. Մարդը որպես քաղաքական էակ:

Ուղղորդող հարցեր

- 1. Ի՞նչ է քաղաքականությունը:
- 2. Ինչպե՞ս է քաղաքականությունն ազդում անհատի ու հասարակության վրա, և ինչպե՞ս են ազդում անհատն ու հասարակությունը քաղաքականության վրա:

Գործնական աշխատանք	Խաչվող հասկացություններ
---------------------------	--------------------------------

Իրավիճակների քննարկման առաջադրանքներ
Օրինակի միջոցով ցույց տալ քաղաքականության կապը հասարակական կյանքի այլ ոլորտների հետ:
Օրինակների միջոցով ներկայացնել, թե ինչպես է քաղաքականությունն ազդում մարդու և նրա սոցիալական միջավայրի վրա:

Պատճառ - հետևանք
Ուսումնասիրել մարդու ստեղծած համակարգերի և համայնքների փոխկապվածությունը, համաշխարհային և տեղական գործընթացների փոխհարաբերությունները, հնարավորությունները, որոշումների ազդեցությունը մարդկության և շրջակա միջավայրի վրա:

Միջառարկայական կապերը թեմայում

Հայոց և համաշխարհային պատմություն - Քաղաքական մոդելներ, պետության կառավարման ձևեր:
Աշխարհագրություն - Քաղաքական մոդել, բնակչություն:

Հանրակրթական չափորոշիչ

Հ17, Հ23, Հ24

10-ՐԴ ԴԱՍԱՐԱՆ
Հասարակագիտական մտքի հիմունքներ

Թեմա 1. Ժամանակակից մարդու և հասարակության հիմնախնդիրները	
Նպատակ	
Ձարգացնել ժամանակակից մարդու և հասարակության հիմնախնդիրները վերլուծելու կարողությունները տարբեր հասարակական գիտությունների տեսանկյունից:	
Վերջնարդյունք	
<p>10.1.1 Նկարագրի մարդու հիմնախնդիրը հասարակական տարբեր գիտությունների տեսանկյունից:</p> <p>10.1.2 Ներկայացնի մարդու և հասարակության մասին առանցքային տեսությունների հիմնադրույթները:</p> <p>10.1.3 Մեկնաբանի հասարակական փոփոխությունների գործընթացները և դրանց ազդեցությունը մարդու սոցիալականացման վրա:</p> <p>10.1.4 Բացատրի անհատականի և հասարակականի փոխհարաբերությունը:</p>	
Թեմայի բովանդակություն	
<ol style="list-style-type: none"> 1. Մարդու և հասարակության հիմնախնդիրը: 2. Մարդու և հասարակության մասին տեսություններ: 3. Հասարակական փոփոխությունների վրա ազդող գործոնները. տեխնոլոգիաներ, մշակույթ, գաղափարներ, կոլեկտիվ գործողություններ: 	
Ուղղորդող հարցեր	
<ol style="list-style-type: none"> 1. Ինչպե՞ս են դիտարկում մարդու խնդիրը հասարակական տարբեր գիտություններ: 2. Արդյո՞ք հնարավոր է ունենալ հասարակություն, որում չլինեն տարակարծություններ, լարվածություններ տարբեր մարդկանց և խմբերի միջև: 3. Ինչպե՞ս են ազդում տեխնոլոգիաները, մշակույթը, գաղափարները, կոլեկտիվ գործողությունները հասարակական փոփոխությունների վրա: 	
Գործնական աշխատանք	Խաչվող հասկացություններ
Քննարկումներ Որո՞նք են հասարակագիտական մտքի	Պատճառ և հետևանք Ուսումնասիրել մարդկանց արարքների

<p>առանցքային և արդիական գաղափարները: Ջետազոտական աշխատանքներ Տարբեր սկզբնաղբյուրներից քաղել տեղեկություններ, վերլուծել, եզրակացություններ անել և համապատասխան հղումներ անել:</p>	<p>պատճառահետևանքային կապերը՝ նոր իրադարձությունները կանխատեսելու և բացատրելու համար:</p>
<p>Միջառարկայական կապերը թեմայում</p>	
<p>Գրականություն - Տեքստի մեկնաբանում ու վերլուծում: Համաշխարհային պատմություն - Հասարակության ժողովրդավարացման գործընթացների ազդեցությունը մարդու սոցիալական դերի մեծացման վրա: Աշխարհագրություն - Բնական միջավայրի ազդեցությունը մարդու և հասարակության վրա (աշխարհագրական դետերմինիզմ):</p>	
<p>Հանրակրթական չափորոշիչ</p>	
<p>Մ23, Մ36, Մ39, Մ40</p>	

<p>Թեմա 2. Զաղաքական գաղափարախոսություններ</p>
<p>Նպատակ</p>
<p>Բացատրել քաղաքական գաղափարախոսությունների նշանակությունը հանրային կյանքում, դրանց դասական և ժամանակակից դրսևորումները, մեկնաբանել դրանց հնարավոր ազդեցությունն անձի ինքնաիրացման և հանրային կյանքի կազմակերպման վրա:</p>
<p>Վերջնարդյունք</p>
<p>10.2.1 Համեմատի քաղաքական գաղափարախոսությունների հիմնադրույթները՝ ցույց տալով դրանց ընդհանրություններն ու տարբերությունները: 10.2.2 Բանավիճի անձի ինքնաիրացման և հանրային կյանքի կազմակերպման վրա քաղաքական գաղափարների ու գաղափարախոսությունների հնարավոր ազդեցության շուրջ:</p>
<p>Թեմայի բովանդակություն</p>
<p>1. Գաղափարախոսություն. բնորոշումները և տեսակները: 2. Դասական քաղաքական գաղափարախոսություններ: 3. Քաղաքական գաղափարախոսությունների ժամանակակից ուղղությունները:</p>
<p>Ուղղորդող հարցեր</p>

1. Որո՞նք են քաղաքական գաղափարախոսությունների մոտեցումների տարբերությունները տնտեսական կարգի (կացութեան), արդարության, մարդու ինքնահրացման և հանրային բարիքի հարցերում:

Գործնական աշխատանք	Խաչվող հասկացություններ
<p>Գծապատկերի միջոցով համեմատել քաղաքական գաղափարախոսությունների մոտեցումները մարդ-հասարակություն-պետություն և անհատ-շուկա-պետություն փոխադարձ կապերի վերաբերյալ:</p> <p>Նախագծային հետազոտական աշխատանքներ</p> <p>1. ՀՀ խորհրդարանական կուսակցությունների կուսակցական և նախընտրական ծրագրերից, առաջնորդների ծրագրային ելույթներից մեջբերել քաղաքական գաղափարախոսությունների հիմնադրույթների դրսևորումները:</p> <p>2. Ուսումնասիրել ՀՀ խորհրդարանական կուսակցությունների ծրագրերն ու դրանց առաջնորդների ծրագրային ելույթները, անցկացնել հարցազրույց կուսակցակցությունների ներկայացուցիչների հետ՝ վեր հանելով նրանց դիրքորոշումների տարբերություններն ու ընդհանրությունները մարդ-հասարակություն-պետություն և անհատ-շուկա-պետություն փոխադարձ կապերի վերաբերյալ:</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● Օրինաչափություն Քաղաքական գաղափարախոսությունների, գաղափարախոսական հոսանքների ծագման սոցիալ-պատմական պայմաններն ու պատճառները: ● Համաշխարհայնացում (գլոբալիզացիա) և կայուն զարգացում Քաղաքական գաղափարախոսությունների փոխակերպումներն ու փոխներթափանցումները համաշխարհայնացման ազդեցությամբ:
<p>Միջառարկայական կապերը թեմայում</p>	
<p>Լեզուներ և գրականություն - Համապատասխան տեքստի ուսումնասիրում և մեկնաբանում:</p> <p>Արվեստ - Գաղափարախոսությունների արտացոլումն արվեստում. նկարչություն և այլն:</p>	
<p>Հանրակրթական չափորոշիչ</p>	
<p>Մ16, Մ36</p>	

Թեմա 3. Շուկայական տնտեսություն	
Նպատակ	
Ներկայացնել տնտեսական ռեսուրսների և արտադրական գործոնների բաշխման խնդիրը, զարգացնել շուկայական գնի վրա առաջարկի ու պահանջարկի, ինչպես նաև մրցակցության ազդեցությունը վերլուծելու հմտությունները:	
Վերջնարդյունք	
<p>10.3.1. Նկարագրի, թե ինչպես են բաշխվում և օգտագործվում տնտեսական ռեսուրսները, արտադրության գործոնները, նկարագրի դրանց բաշխման ազդեցությունը տնտեսական և սոցիալական բարեկեցության վրա:</p> <p>10.3.2. Բացատրի առաջարկի և պահանջարկի ազդեցությունը շուկայական գնի ձևավորման վրա:</p> <p>10.3.3. Ներկայացնի արտաքին և ներքին գործոնների ազդեցությունը շուկայի վրա:</p>	
Թեմայի բովանդակություն	
<ol style="list-style-type: none"> 1. Տնտեսական ռեսուրսներ և արտադրության գործոններ: 2. Պահանջարկ, առաջարկ և շուկայական գին: 3. Շուկայական մրցակցություն և մենաշնորհ: 4. Շուկայի վրա ազդող գործոններ: 	
Ուղղորդող հարցեր	
<ol style="list-style-type: none"> 1. Ինչպե՞ս են ձևավորվում առաջարկը և պահանջարկը, ինչպե՞ս է հաստատվում հավասարակշռությունը շուկայում: 2. Ի՞նչ է տեղի ունենում, երբ առաջարկը կամ պահանջարկը փոխվում են: 3. Ի՞նչ նպատակով են տնտեսվարողները խախտում տնտեսական մրցակցությունը: Ինչո՞ւ է կարևոր այն վերականգնելը, ինչպե՞ս կարելի է դա իրագործել: 	
Գործնական աշխատանք	Խաչվող հասկացություններ
<p>Տվյալների հավաքում և վերլուծություն</p> <p>Տնտեսական ցուցանիշները վերջին մեկ տարում (գևաճ, գործազրկություն, տնտեսական աճ). ինչո՞վ է պայմանավորված տվյալ պատկերը:</p> <p>Իրավիճակային խնդիրներ</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Կայունություն և փոփոխություն <p>Տնտեսական ռեսուրսներ, արտադրական գործոնների բաշխում: Առաջարկ, պահանջարկ և մրցակցություն:</p>

<p>Ձեռնարկությունն ինչպե՞ս պետք է ընտրի ու տեղաբաշխի տնտեսական ռեսուրսները: Այդ ռեսուրսներով կազմի արտադրական հնարավորությունների կոր ու մեկնաբանի:</p>	
<p>Միջառարկայական կապերը թեմայում</p>	
<p>Հանրահաշիվ - Հաշվարկների կատարում և խնդիրների ստեղծում: Հայոց և համաշխարհային պատմություն - Կառավարման ձևեր և տնտեսական մոդելներ: Աշխարհագրություն - Տնտեսական մոդելներ, բնակչություն:</p>	
<p>Հանրակրթական չափորոշիչ</p>	
<p>U22</p>	

<p>Հասարակագիտություն</p>
<p>Թեմա 4. Անձնական ֆինանսների կառավարում</p>
<p>Նպատակ</p>
<p>Նկարագրել արդյունավետ, պատասխանատու և անվտանգ ֆինանսական որոշումներ կայացնելու կարևորությունը կարճաժամկետ և երկարաժամկետ կտրվածքով: Բացատրել խնայողությունների և պարտքերի դերն ու դրանք արդյունավետ կառավարելու մոտեցումները:</p>
<p>Վերջնարդյունք</p>
<p>10.4.1. Կայացնի ֆինանսական որոշումներ՝ ըստ գնի, որակի, հանգամանքների, ռիսկերի: 10.4.2. Նկարագրի խնայողությունների արդյունավետ կառավարման նշանակությունը: 10.4.3. Բացատրի պարտքի արդյունավետ կառավարման նշանակությունը: 10.4.4. Ներկայացնի սպառողների իրավունքների պաշտպանության մեխանիզմները: 10.4.5. Թվարկի ֆինանսական գեղծարարությունների և խարդախությունների տեսակները, դրանցից խուսափելու կամ արդեն առաջացած հետևանքները մեղմելու մեխանիզմները:</p>
<p>Թեմայի բովանդակություն</p>

<ol style="list-style-type: none"> 1. Ֆինանսական ծառայությունների համեմատություն և ընտրություն: 2. Խնայողությունների կառավարում: 3. Վարկերի կառավարում: 4. Սպառողների իրավունքների պաշտպանություն: 5. Ֆինանսական խարդախություններ ու զեղծարարություններ: 	
<p>Ուղղորդող հարցեր</p>	
<ol style="list-style-type: none"> 1. Ի՞նչը կարող է ազդել մարդկանց վրա ֆինանսական որոշումներ կայացնելիս (խորհուրդ, գին, որակ, գովազդ, ռիսկայնության մակարդակ և այլն): 2. Ինչպե՞ս ենք ընտրում ֆինանսական ծառայություններ, ո՞րն է դա անելու արդյունավետ եղանակը: 3. Ինչի՞ համար են խնայողությունները, և ինչպե՞ս կարելի է դրանք արդյունավետ կառավարել: 4. Ինչի՞ համար են պարտքերը, և ինչպե՞ս կարելի է դրանք արդյունավետ կառավարել: 5. Ի՞նչ խնդիրներ կարող են առաջանալ ֆինանսական կազմակերպությունների և սպառողների միջև, ինչպե՞ս կարող են դրանք լուծվել: 6. Ինչպե՞ս կարելի է պաշտպանվել ֆինանսական խարդախություններից և զեղծարարություններից: 	
<p>Գործնական աշխատանք</p>	<p>Խաչվող հասկացություններ</p>
<p>Աշխատանքներ գրաֆիկներով և աղյուսակներով «Ո՞րն է ապրանքի տեղը». Գին/որակ գրաֆիկի վրա ամրացնել հայտնի ապրանքների տարբերանշանները:</p> <p>Ուսուցողական ֆիլմերի դիտում ու քննարկում Այցելություններ Կազմակերպել այցելություն բանկ կամ վարկային կազմակերպություն:</p> <p>Հաշվարկային վարժություններ Վարժություն վարկի գինը հաշվարկելու նպատակով. հաշվարկել, թե ինչ կարժենա, եթե վարկ ես վերցնում 5 000 000 ՀՀ դրամ 10%-ով և 8 տարի ժամկետով (բացատրել, որ բարդ տոկոսի դեպքում ավելի շատ տոկոսագումար են վճարում):</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Կառուցվածք և գործառույթ Ֆինանսական որոշումներ: Ֆինանսական կազմակերպություններ և սպառողներ:

<p>Քննարկումներ Վարկ վերցնելու և երաշխավոր դառնալու խելամիտ և ոչ խելամիտ որոշումները: Ինչպե՞ս և որքա՞ն պետք է խնայել երազանքն իրականացնելու համար: Ո՞ր դեպքերում կարող են տրամադրել լավ և վատ պայմաններով վարկ կամ ընդհանրապես մերժել վարկի տրամադրումը:</p> <p>Նախագծային, հետազոտական աշխատանքներ Տարվա կտրվածքով լրատվական աղբյուրներից քաղել գեղծարարությունների և խարդախությունների օրինակներ (բանկոմատով, վճարային քարտերով, առցանց գեղծարարություն, ֆիշինգ և այլն): Կազմել երկու սյունակից բաղկացած աղյուսակ, որոնցից մեկում կնշվի, թե ինչի պատճառով է անձը ֆինանսական գեղծարարության զոհ դարձել, իսկ մյուսում՝ ինչպես կարելի է խուսափել դրանից:</p>	
<p>Միջառարկայական կապերը թեմայում</p>	
<p>Հանրահաշիվ, Երկրաչափություն - Չափումներ, հաշվարկներ, խնդիրների առաջադրում: Լեզուներ և գրականություն - Համապատասխան տեքստի ուսումնասիրում և մեկնաբանում:</p>	
<p>Հանրակրթական չափորոշիչ</p>	
<p>Մ19, Մ27</p>	